

Sverige och Atlantpakten

För ett par månader sedan höll hr Undén ett tal som dels innehöll isolationistiska talesätt och gliringar mot västmakterna — enligt Ny Dags kommentar gick utrikesministerns anförande "i rätt riktning" —, dels manade svenskar och norrmän till förståelse för varandras utrikespolitik. Om denna sistnämnda passus skulle antas ha någon rimlig mening, vilket i det längsta bör förutsättas, ville hr Undén säga att det var bra för Sverige att stå utanför Atlantpakten och bra för Norge att ingå i denna pakt. Någon motivering för en så egenartad tankegång gavs emellertid inte. För några dagar sedan gjorde förre statsministern Gerhardsen en liknande deklaration. Hr Gerhardsen utvecklade sin uppfattning något närmare. Norge borde tillhöra Atlantpakten, yttrade hr Gerhardsen, inte bara för att vara säkrat mot ett isolerat angrepp, utan också därför att pakten representerade framtids tanken om "ett allt intimare samarbete mellan en grupp nationer som är sammanknutna av gemensam åskådning, gemensamt kulturarv och gemensamma ideal. Det är denna idé om ett Atlantsambälle som är paktens positiva innehåll." Men samtidigt uttalade hr Gerhardsen att det för den demokratiska världen vore en påtaglig fördel "att Sverige ligger där som ett neutralt land, men med ett ovanligt starkt militärt försvar och med bestämd vilja att försvara sig mot angrepp".

Kan de båda herrarna mena vad de säger? Det är svårt att tro. För mindre än tre år sedan förhandlades ingående om ett skandinaviskt försvarsförbund. Sverige önskade ett sådant förbund under förutsättning att det blev neutralt, utan anslutning till den västorganisation som då var under bildande. Norge önskade ett sådant förbund under förutsättning att det inte blev neutralt, att det i en eller annan form anknöt till en blivande Atlantpakt. Då förhandlingarna bröts förblev Sverige neutralt, Norge gick till Atlantpakten. På båda sidorna beklagade man och har sedan dess många gånger beklagat att det inte gick att enas, att den skandinaviska linjen föll sönder vid det enda allvarliga försöket att göra den till en realitet. Har då någonting på senaste tiden inträffat som skulle ha gjort de båda ländernas förhandlare — bland dem hr Gerhardsen och

Undén — övertygade om att försöket var oriktigt eller betänkligt, att det var bra att det misslyckades? Uppenbarligen inte. Men därmed faller denna ömsesidiga förståelse, dessa komplimanger över Kölen, tolt till marken. De kan karaktäriseras blott som älsk-värdheter utan reell mening, betingade helt eller delvis av socialdemokratisk kamratkänsla. Särskilt egenartad ter sig hr Gerhardsens vänlighet mot den svenska utrikesledningen med hänsyn till att han så starkt betonar Atlantpaktens mål att skapa ett Atlantsambund. Skulle enligt hr Gerhardsen Sverige inte höra till den grupp av genom "åskådning, kulturarv och ideal" sammanslutna stater som genom Atlantpakten borde sträva till politisk gemenskap? Det kan inte hr Gerhardsen ha menat.

För säkerhets skull har Dagens Nyheter till hr Gerhardsen riktat frågan om han — i enlighet med sitt tal — ansåg att Sverige inte bort eller borde följa Norges väg till Atlantpakten. Hr Gerhardsens svar är:

Med anledning av Dagens Nyheter förfrågan vill jag gärna precisera att det må vara Sveriges och svenskarnas egen sak att avgöra sin utrikespolitiska och försvarsmässiga ställning. Det har inte varit min avsikt att uttala någon mening om den. I mitt föredrag i Studenterforeningen i Köpenhamn uttalade jag mig om förhållandena sådana de faktiskt är i Norden i dag och pekade på att lösningen sådan som den blev också innebär fördelar både för de nordiska länderna och den demokratiska världen.

Norges sympatiske f. d. statsminister må ursäktas om detta uttalande betecknas som ett "Goddag, yxskaff", en metod att inte svara. Ty frågan är ju i denna sak som i alla andra om nackdelarna eller fördelarna med en viss politisk linje överväger. Och på den frågan svarar inte hr Gerhardsen.

Några företrädare för den svenska neutralitetslinjen har yppat sin glädje över det norska uttalandet. Även norrmännen förstår hur kloka vi är, säger man; hur oantastlig måste då inte den svenska ståndpunkten vara. Att Norge handlat och handlar i en riktning rakt motsatt den svenska, det bryr man sig i detta sammanhang inte om. Inte heller fäster man sig vid de uppenbara motsägelserna hos hr Gerhardsen. Samma tidningar och personer som under åratals hävdade den norska linjens oriktighet begagnar nu denna linjes förespråkare som garant för den motsatta ståndpunkten, den svenska statsledningens ståndpunkt.

Sanningen är naturligtvis den — som Stockholms-Tid-

ningen ärligt antyder — att den överväldigande opinionen i Atlantpaktstaterna skulle önska en anslutning från svensk sida. Och skälen för denna anslutning: viljan att nå fred genom en samverkan som ger styrka, övertygelsen om att Sverige under alla förhållanden blir indraget i ett eventuellt världskrig, oron för ett isolerat angrepp, vikten av förberedd i stället för improviserad hjälp — alla dessa skäl har bevarat sin styrka. Från flera synpunkter är Atlantpaktslinjen nu mera motiverad än tidigare: den nya organisationen har visat sin styrka, och att en

svensk anslutning skulle leda till ett ryskt angrepp på Finland är bland annat just därför mindre sannolikt än för två eller tre år sedan.

I dagens läge är emellertid en annan sak av större vikt. Att Sverige inte tillhör Atlantpakten borde inte hindra en politik som klarade vår ställning och därmed så långt möjligt utan ett alliansavtal tillförsäkrade oss det nödvändiga stödet från den fria världen. Men i stort sett går vår politik — och framför allt de uttalanden som ackompanjerar den — i rakt motsatt riktning. Och främst därför är denna politik farlig.